משרד החקלאות ופיתוח הכפר
שירות ההדרכה והמקצוע
אגף ענפי הצומח, תחום פרחים

ספטמבר 2023
אלול תשפ"ג

הנחיות לעונה – נורית לפריחה

חיטוי הקרקע

לפני כל שתילה של נוריות מומלץ לבצע חיטוי קרקע. רצוי לבצע חיטוי סולרי במהלך הקיץ ללא חיפוי הגג ולאחריו חיטוי בתכשירי מתאם סודיום (אדיגן ודומיו). באזורים ובמקרים בהם אין את פרק הזמן הנחוץ לחיטוי סולרי מומלץ לבצע חיטוי בתכשירי מתאם סודיום לפי 60 ליטר לדונם כנגד מחלות קרקע. כנגד נמטודות עפצים יש להוסיף גם חיטוי בקונדור לפחות 5 ימים לפני החיטוי במתאם סודיום.

בית גידול

את הנורית ניתן לגדל בחממה, במנהרה מאוררות היטב או בבית רשת (עדיף בתוספת תאורה). העדיפות הברורה היא לשתילה תחת רשת צל (כ- 30%) ללא פוליאתילן, ופרישת הפוליאתילן החל מסוף נובמבר (מרכז הארץ) או תחילת דצמבר (דרום הארץ). בסתיו חם גידול תחת פוליאתילן משתילה יגרום לאיחור דרמטי בפריחה (דה-ורנליזציה). אם שותלים תחת פוליאתילן, יש לפרוש מעליו רשת צל למשך 3-4 שבועות מזמן השתילה או לסייד את הגג. השארת ההצללה למשך זמן ארוך תפחית את יבול הפרחים ותפגע באיכותם.

תאורה

גידול בתנאים של יום ארוך מביא להקדמת פריחה ולהתארכות גבעולים, אולם תנאי יום ארוך לתקופה ממושכת בבית הצמיחה יפגעו באיכות וביבול הפרחים.
מתוך ניסיון העבר וממספר ניסויים שבוצעו בהובלת תמר להב במשק מלכה בשדה יצחק הוכח בבירור שלתוספת תאורה עשוי להיות יתרון משמעותי בהקדמת הפריחה ובהכוונת הפריחה למרכז החורף ולשיווק לפני מכירות הוולנטיין. לכן מומלץ מאוד שבבית הצמיחה תהיה גם מערכת תאורה שתסייע בהכוונת הפריחה. האפשרויות הן: להפעיל את התאורה בסוף חודש נובמבר למשך כעשרה ימים, באופן זה גל פריחה משמעותי יחול כבר בתחילת ינואר. אפשרות נוספת: הארה בתחילת דצמבר למשך שבועיים וקבלת גל פריחה בסוף ינואר. ככל שמזג האויר קר יותר כך השפעת התאורה מתונה יותר ולכן ניתן להפעיל את התאורה למשך יותר ימים. מגדלים בעלי היקף שטחים נרחב יכולים להפעיל את התאורה בשטחים שונים לפי האפשרויות השונות וליצור בדרך זו רצף של קטיף. השלכות השימוש בתאורה בבית הצמיחה הן קוטביות לחיוב ולשלילה ולכן יש לנהוג בזהירות יתרה בכלי זה. יש גם לומר שהשפעת התאורה אינה אחידה בכל הזנים ולכן מומלץ לעקוב אחרי הזנים ולפעול בהתאם להשפעת התאורה עליהם.
יש להסתפק בנורות לד, אור אדום, בעוצמה של 5 ואט או באור צהוב בעוצמה של 9 ואט. התאורה תתבצע כהשלמה לאורך יום של 16 שעות.

מועד השתילה

מועד השתילה נקבע לפי ירידת הטמפרטורה בקרקע. ככלל, ניתן לומר, שבאזורים המקדימים לשתול, אין לשתול לפני ראשית אוקטובר תחת רשת צל וללא פוליאתילן. שתילה מוקדמת מדי גורמת לדה-ורנליזציה,

ובעקבותיה לפריחה מאוחרת. כמו כן, לא מומלץ לשתול לאחר תחילת נובמבר, אם מעוניינים לקבל פרחים באמצע החורף.
בשנים האחרונות חודשי הסתיו חמים מבעבר ולכן נכון לאחר את מועדי השתילה ובאופן זה להימנע מעיכוב בפריחה וממחלות קרקע במיוחד בחומר ריבוי שאינו חדש.

שתילה

עומד השתילה המקובל הוא 13,000 פקעות לדונם (20 פקעות למ״ר). יש לשתול על פני ערוגות מוגבהות. שותלים לפי 4 שורות בערוגה, ובין כל צמד שורות מניחים שלוחת טפטוף. המרחק הרצוי בין הטפטפות הוא 20 ס״מ. השתילה תבוצע בקרקע לחה עד רטובה, אך לא בעודף מים. שותלים בעומק של כ- 5 ס״מ, כך שהעיניים, שתפחו מהפקעות, יוסתרו בגובה פני הקרקע. שלוחת טפטוף נוספת במרכז הערוגה יכולה לתרום מאוד להתפתחות הגידול.

השקיה

לאחר השתילה יש לבצע המטרת הנחתה במנה של 30-40 מ״ק לדונם כדי להצמיד את הפקעות לקרקע ולמנוע ״כיסי אוויר״. לאחר מכן יש לעבור להשקיה בטפטוף כדי שההשקיה תהיה אחידה ומפוזרת היטב. במקביל יש להמשיך בצינון בעזרת הממטירים עד קליטה מלאה וירידת הטמפרטורה. בכל מקרה אין להמטיר לפנות ערב כדי להימנע ממחלות לחות. מנת המים תשתנה בהתאם לקצב הגידול ותותאם לאקלים ולבית הגידול אך בכל משך הזמן יש להשקות בתדירות גבוהה מהמקובל בצמחים אחרים. יש לזכור שהנורית נהנית מאוד מרטיבות פני קרקע ולכן יש מקום להמטרה גם בשלבי גידול מאוחרים תוך הימנעות ממחלות נוף. הדבר אמור בעיקר מתחת לגידול תחת פוליאתילן.

דישון

לפני השתילה יש לבצע בדיקות קרקע, בהתאם לתוצאותיהן יש לקבוע את ממשק הדישון בשלבי הגידול הראשונים.
בהיעדר בדיקות קרקע, שבוע לאחר השתילה יש להתחיל בדישון לפי יחס של 7:3:7 ברמת חנקן של 50 ח״מ בתוספת של 3% מיקרואלמנטים. מעבודות מסודרות שביצענו, עולה, כי דרישות הדישון של הנוריות אינן גבוהות, וניתן להגיע בשיא צריכת הדשן ע״י הגידול לרמות חנקן של 100 ח״מ. לעתים נתקלים בתופעה של קמילת צוואר הגבעול. תופעה זו מתרחשת בעיקר מאמצע פברואר וקשורה לדישון חנקני מוגבר ולזמינות לקויה של סידן לצמח, כנראה, על רקע של עלייה בטמפרטורות, ולכן יש להוסיף סידן בהתאם לרמתו במים. בשטחים המושקים במים מותפלים יש להוסיף גם מגנזיום (וגופרית). הדרך הטובה היא לדשן בדשנים המכילים גם יסודות אלו (דשן מור. בשנה האחרונה החלו לשווק דשן 27:10:17 בתוספת מגנזיום המשווק ע״י חברת דשנים שנקרא נטע – מציע לבדוק אותו) או להוסיף סידן במים אחת לשבוע לפי מנה של 2 ק״ג לדונם חנקת סידן ומגנזיום לפי 1 ק״ג לדונם.
למדנו שתוספת סידן בתדירות גבוהה מאפשרת קבלת יבול ואיכות פרחים טובים יותר.

הגנת הצומח

הערה חשובה: חלק גדול מהתכשירים אינם מורשים לשימוש בגידול. אי לכך בטרם שימוש חובה לבצע בחינה בקטע מצומצם על מנת להימנע מתקלות.

הדברת עשבייה

קוטל העשבים הבטוח ביותר לשימוש קדם-הצצה הוא רונסטאר במינון 300 סמ״ק לדונם. משום שאין פתרון מוחלט לכלל מיני העשבים, מומלץ לבצע חיטוי סולרי במשך הקיץ ולהיעזר בתכשירי מתאם-סודיום. התכשיר סינבר נמצא יעיל להדברת כוכבית ועשבייה אחרת שאינה מודברת על ידי הרונסטאר. ניתן לרסס תכשיר זה לפי מינון של 25 גרם לדונם (לא יותר) ורק כחודש לאחר שתילה. מיד לאחר הריסוס יש להמטיר לפי 15 קוב לדונם לצורך הצנעת התכשיר. יישום לא מוקפד בתכשיר זה עלול לגרום לעיכוב משמעותי בגידול. יש לזכור שהתכשיר עלול להיות שאריתי לגידול עוקב. להדברת דגניים ניתן להשתמש בדגנול או בפוקוס אולטרא

מחלות

ריזוקטוניה - גורמת לנפילת הצמחים בשלבי הגידול הראשונים, בעיקר בתנאים של השקיה עודפת על רקע מזג אוויר חם. התכשיר ריזולקס ששימש אותנו רבות בעבר הוצא. ניתן להשתמש בתכשירים קורון או טנגו.
פיתיום - מחלת שורשים, הפוגעת בתחילת הגידול, בדומה לריזוקטוניה, על רקע של עודפי מים וטמפרטורות גבוהות. יש לטפל בדיינון או רידומיל (רודיאו).
חשוב לזכור שמחלות אלו יופיעו בד״כ בחומר ריבוי ישן או באזורים עם בעיות ניקוז קרקע!
מחלות חיידקים (קסנטומונס, פסאודומונס וארווינייה) - מופיעות בעיקר על רקע של לחות גבוהה ונוף צפוף מתחת לפוליאתילן. הסימפטומים הבולטים הם ריקבון מימי בעלים ובגבעול. יש לטפל בתכשירי היפוכלוריד למניעה, ולדאוג בעיקר לאוורור מרבי ולהימנע מעודפי מים. דישון עודף בחנקן מגביר את התחלואה בארווינייה.
קשיונה גדולה - נבילת צמחים. לאחר התבססות המחלה מתפתח תפטיר צמרי לבן, שבתוכו קשיונות שחורות גדולות. יש לסלק את החומר הצמרי הנגוע עם הקשיונות, מבלי לפזרם בחלקה. יש לרסס או להגמיא בויסטין או דלסן, או לרסס רובראל. התכשיר סוויץ׳ יעיל כנגד המחלה אך פוגע בחלק מהזנים.
גם התכשירים לונה טרנקיליטי וסיגנום/ בליס יעילים כנגדה. נגיעות קשה בקשיונה עלולה לפגוע מאוד בחומר הריבוי בסיום הגידול.
חלפת (אלטרנריה) - הופעת כתמי עלים אופייניים והתייבשות העלים באותו אזור. הפטרייה תוקפת בתנאים של המטרות ולחות. יש לרסס בתכשירי מנב או ברובראל ולדאוג לאוורור.
קימחון - כיסוי לבן על העלים והגבעולים. המחלה מופיעה בעיקר בסוף העונה, כשהנוף מסועף. יש לרסס באטמי, אופיר, דומארק ואחרים.
כשותית - הופעת תפטיר אפור בצדו התחתון של העלה והצהבת חלקו העליון של העלה באזור התפתחות התפטיר. המחלה מופיעה לאחר גשמים מרובים. ניתן להדבירה באמצעות דיינון, רידומיל ותכשירי מנב.
בוטריטיס – הפטרייה לרוב משנית ומתפתחת בעיקר כאשר פרחים וחלקי צמח מושלכים לתוך סבך הגידול בלחות גבוהה.
פיטופלסמה - מחלה המועברת בעזרת ציקדות בעיקר בתחילת העונה. בצמחים נגועים מופיעים סימני עיוות והבהרה של הנוף ועלי הכותרת לעיתים מקבלים גוון ירוק. יש להוציא את הצמחים הנגועים ולטפל נגד הציקדות בתכשירים כמו קונפידור (ודומיו), מוספילן רופסט ואחרים. יש לדאוג לחומר ריבוי נקי (המחלה עוברת בתוך חומר הריבוי).

מזיקים

אגרוטיס - הזחלים חותכים את העלים הראשונים בפטוטרת מתחת לפני הקרקע ופוגעים בהתפתחות הצמח מיד לאחר השתילה. יש לרסס קורגן, אמפליגו, פרוקליים למניעה ולהדברה.

תריפסים - פוגעים בעיקר בפרחים, מוצצים ושורטים אותם. עלולים לשמש גם כווקטורים לווירוסים שונים. יש לרסס טרייסר אולטרא, ספרטה, דיקרזול, רופסט ואחרים.
מנהרנים - רימות הזבוב נוברות בעלים ועלולות לייבש את הנוף בנגיעות גבוהה. ניתן לרסס באויסקט, טריגרד, ורטימק וחליפיו, טרייסר, ספרטה ואחרים.
זבוב הנורית - הרימות נוברות בעלים, ובעיקר בכפתורי הפריחה, וגורמות לריקבון, בלי שניתן להבחין בהם בשלב מוקדם. יש לרסס בקרטה או בטרייסר אולטרא. יש עונות, שבהן הנזק של הנגרם ממזיק זה חמור במיוחד, ולכן כדאי לטפל לפחות טיפול מונע אחד לקראת סוף פברואר.
ככלל, תכשירים רבים עשויים להדביר מזיקים שונים או פטריות נוף שונות ולכן מומלץ לרסס כמניעה בתכשירים אלה למניעת מספר פגעים במקביל.
לכולם שלוחה ברכת עונה מוצלחת ושנה טובה ומבורכת!!